

WILVERSUM III

Geen' logen heeft hier kans
De Leeu die voert 't blasoen der
Vryheyd op sijn' lans! Joost v.d. Vondel.

2e Jaargang

No. 24

17 Augustus 1944

Mededeeling van den Regeeringsvoorlichtingsdienst van 15 Augustus 1944.

Het is de laatste weken en maanden herhaaldelijk voorgekomen, dat burgemeesters op last van de Duitschers ingezetenen oproepen tot het verrichten van arbeidsprestaties ten gunste van den vijand. De Nederlandsche Regeering heeft het personeel in overheidsdienst herhaaldelijk gelast alles na te laten wat den vijand tot voordeel zal kunnen strekken. Tot het personeel in overheidsdienst tot wien deze lastgeving zich richtte behooren zeer zeker de burgemeesters. Indien de burgemeesters dus een oproep krijgen van de Duitschers om de ingezetenen op te roepen tot het graven van verdedigingswerken, het graven van loopgraven in en op Duitse vliegvelden, kortom voor het verrichten van arbeid welke niet de Nederlandsche bevolking doch den Duitschers ten voordeel strekt, dan gelast de Nederlandsche Regeering deze burgemeesters de Duitse opdracht niet uit te voeren en de ingezetenen dus niet op te roepen!

Rede gehouden door Z.E. Mr. G.J. van Haugen Goedhart, den nieuwbenoemden Minister van Justitie, voor Radio Oranje op 12 Augustus 1944.

Luisteraars,

Radio Oranje heeft mij gevraagd, of ik, Minister van Justitie geworden, het woord tot U wilde richten en ik stel er prijs op dat te doen. Ik weet uit eigen ervaring hoe moeilijk het voor U is. Gij leeft tesamen in dien grooten gevangenis die de Duitschers hebben gemaakt van wat eertijds was ons vrije Nederland. Maar ik wil vanavond geen weemoedig geluid laten hooren, integendeel!

Het zal zoo heel lang niet meer duren, het nieuws van alle fronten wordt van dag tot dag beter en daarvan is juist het nieuws van het binnenlandsche front in Duitschland het beste van alles. De Deutsche Generaals hebben met hun aanslag op Hitler gehandeld als goede Duitschers. Ik vergeet hierbij echter waarlijk niet en laten we hopen dat niemand het vergeten zal, dat deze lieden tusschen de 10 en 15 jaar geleden een man in het zadel geholpen hebben, die dezen oorlog willens en wetens ontketend heeft. Hun eenigste verdienste is, dat zij enkele maanden vroeger als de rest tot de erkenning zijn gekomen dat dezen oorlog verloren is. Maar die rekening komt reeds veel te laat. Millioenen menschen zijn door het nationaal-socialisme den dood ingejaagd, honderden millioenen bevinden zich reeds jaren in staat van vernedering en verdrukking die doen terugdenken aan de meest barbaarsche tijden.

Tot die honderden millioenen behoord gij. Maar nog eens, ik roep U toe: Houdt moed, de vrijheid is in aantocht, dagelijks komt ze naderbij en niets, niets zal haar tegenhouden. En wat dan? Heeft de Regeering in Londen geen plan van actie ontwikkeld?

De Regeering wil, voor den tijd van de bevrijding alleen maar de doeltreffendste noodmaatregelen nemen, omdat met de bevrijding haar taak in beginsel een einde neemt. Gaarne zal zij dan de plaats ruimen voor een andere, samengesteld door een kabinetsformateur, door Hare Majesteit de Koningin hiervoor aangewezen na raadpleging van het bevrijde Nederland.

Ik kan en mag wel een enkele opmerking maken over den geest die hier heerscht. Indien ik bijvoorbeeld zeg, dat de maatregelen die er op gericht zijn, dat straks die halve en driekwart Nederlanders die met den bezetter zijn meegeloopen, geslept zullen worden voor rechtbanker waarin ook leeken zitting zullen hebben, tot de normale gerekend moeten worden, dan voelt gij al wel dat de Regeering niet is blijven staan bij de berechting van N.S.B.ers en andere landverraders, maar dat eenieder loon naar werken zal ontvangen.

De heeren zelf zijn blijkbaar bijzonder nerveus, wat blijkt uit den laster die zij pogen rond te strooien. Ik integendeel heb in den strijd tegen de N.S.B. de persoonlijke laster altijd gemeden, zelfs tegenover tegenstanders van zoo laag allooi en ik gevoel onder de huidige omstandigheden alleen nog behoefte aan deze waarschuwing: Past wel op, want Max Blokzijl en zijn kornuiten willen U doen gelooven, dat ik als Minister van Justitie van plan ben een bloedbad tegen U aan te richten en dat ik een bijltjesdag tegen U zou voorbereiden!

Houdt in dezen tijd Uw handen af van deze oplichters. Neen, laat gij de afrekening gerustelijk over aan de Nederlandsche Justitie. Zij zal niemand afzetten die hiervoor niet in aanmerking komt, maar naar recht en wet de verraders verhooren, vonnissen en executeeren zonder dat de bijl of de Bartholomaeusnacht eraan te pas hoeven te komen.

Het is duidelijk dat onmiddellijk na de bevrijding zeer bijzondere maatregelen ten uitvoer gebracht moeten worden. Vandaar dat straks een bijzondere staat van beleg zal gelden. Het verschil ten opzichte van den gewonen staat van beleg is dit, dat het militaire gezag staat onder het gezag der Regeering. Hierbij moeten wij echter van een ding diep doordrongen zijn: dat gij na jaren lang onder de stappende laarzen van duizenden Deutsche soldaten geleefd te hebben, er schoon genoeg van hebt geringeloord te worden door een soort van militaire dictatuur. Niets hiervan, het is een gezag dat zijn innerlijke waarde ontleend aan de eerbeid voor de vrijheid. Het gezag zal ztevig zijn, maar precies weten wat het wil. Maar ook zal het zijn een Nederlandsch gezag.

Gij, die er toe bijdraagt, dat ons volk weer vrij zal worden en allen die het met Nederland wel meenen, moeten het met mij op de volgende punten eens zijn:

1. Er moet berecht worden en niet vermoord. Accoord, de regeling ligt klaar.
2. Er moet, vooral zoolang de krijgsverrichtingen niet zijn afgelopen, militair gezag zijn. Accoord, de Regeering heeft hiervoor zorg gedragen.
3. Dat militair gezag moet de vrijheden des volks eerbiedigen.

4. Dadelijk na de bevrijding van ons Vaderland moeten wij de Jap uit alle macht te lijf gaan om Indonesië te bevrijden. Accoord, de maatregelen hiervoor zijn gereed.
5. Het volk heeft een onmiskenbaar recht om de koers mede te bepalen. Accoord, de maatregelen zijn getroffen voor de onmiddellijke inwerkingtreding van raden, staten en kamers met volledige bevoegdheid.
6. De pers zal van alle smetten gezuiverd moeten worden. Accoord, de Minister van Binnenlandsche Zaken denkt er net zoo over.
7. Alle ambtenaren, die op onduidbare wijze hebben meegewerkt, moeten, afgezien van verdere strafmaatregelen, de laan uit. De heeren kunnen het zich voor gezegd houden!

Ziedaar een paar punten, ik laat het erbij. Na de groote schoonmaak, die zooveel Nederlanders in vroeger dagen humeurig placht te maken, na die groote schoonmaak begint de heropbouw, waaraan evenzeer iedere rechtgeaarde Nederlander met hart en ziel zal medewerken. Ik zeg er niets meer over, ik weet dat tallozen onder U er dag en nacht aan denken en er plannen voor maken. En dat houdt de waarborg in dat wij dan tallozen zullen zien opdagen die bereid en bij machte zijn een betere toekomst op te bouwen.

De dag is niet ver meer, waarop wij voor dat doel, met alle hens aan dek zullen roepen: "Nederland zal herrijzen!"

-----oOo-----

Rede van Z.E. den Minister van Binnenlandsche Zaken, H. Burgers, gehouden voor Radio Oranjo op 16 Augustus 1944.

Enige tijd geleden heeft de Minister-President gezegd, dat ik nadere mededeelingen zou doen omtrent de bestuursvoorzieningen en strafmaatregelen in den overgangstijd. Er is thans een directe aanleiding daartoe over te gaan. Het besluit omtrent de tijdelijke bestuursvoorzieningen is door Hare Majesteit de Koningin bekrachtigd.

In den aanhef van dit besluit wordt overwogen, dat, in verband met de buitengewone omstandigheden, waarin Nederland bij de bevrijding zal verkeren, het noodzakelijk is een overgangsregeling te treffen ten aanzien van het bestuur van Provincies en Gemeenten en ten aanzien van de vertegenwoordiging in de Raden en Staten.

Het besluit bevat slechts vier artikelen, waarvan artikel 1 het belangrijkste is, en dat zal ik U voorlezen.

Artikel 1, lid 1: Door ons worden nadere regelingen vastgesteld omtrent de voorloopige voorziening in het bestuur van Rijk, Provincies en Gemeenten vanaf het tijdstip, waarop het grondgebied van het Rijk geheel of gedeeltelijk door den vijand zal zijn ontruimd.

Dit beteekent, dat reeds vanaf het tijdstip der bevrijding voorzien zal worden in de vertegenwoordigende lichamen van Rijk, Provincies en Gemeenten.

Het tweede lid van Artikel 1 luidt: De in het vorige lid bedoelde regeling betreft mede de wijze van samenstelling der vertegenwoordigende lichamen van Rijk, Provincies en Gemeenten en voor zoover noodig de regeling van hun taak en werkwijze met behoud van de daaromtrent geldende algemeene beginselen.

Welke regeling ook worde getroffen, voorop staat, dat in de taak en de werkwijze van het vertegenwoordigende lichaam in ieder geval niet mag worden afgeweken van de democratische grondslagen van ons staatsbestel.

Artikel 2 bepaalt: dat deze regelingen geldig zullen zijn ook zonder dat zij in het Staatsblad zijn afgekondigd. Het is dus mogelijk die regelen toe te passen zonder dat de vijand van de regeling heeft kunnen kennis nemen.

Artikel 3 zegt: dat de vroegere wettelijke regelingen tijdelijk voor deze nieuwe regeling moeten wijken.

Artikel 4: Het militair gezag is niet bevoegd dit besluit te wijzigen of op te schorten.

Tenslotte worden met de uitvoering van dit besluit belast de Ministers van Algemeene Zaken en van Binnenlandsche Zaken.

In beginsel is vastgelegd, dat ten spoedigste na den terugkeer van de Regeering Parlement, Provinciale Staten en Gemeenteraden zullen functioneeren en hun oude bevoegdheden bezitten. In het besluit wordt melding gemaakt van een bijzondere staat van beleg waarbij er rekening mee is gehouden, dat door de vertegenwoordigers in het Parlement wij en in het openbaar datgene kan worden gezegd wat zij nuttig en noodig achten.

Wie echter die volksvertegenwoordigers zullen zijn, daaromtrent is in het besluit niets vastgesteld. Algemeene verkiezingen zullen niet terstond gehouden kunnen worden. Er is een zoodanige regeling getroffen voor de samenstelling van de Kamers dat onze volksvertegenwoordiging onafhankelijk tegenover de

Regeering zal staan. Het spreekt vanzelf, dat ook de stem van de groepen, die hebben uitgemunt in den strijd tegen den bezetter, straks in de volksvertegenwoordiging moet worden gehoord.

Wil men verzekerd zijn, aldus de Memorie van Toelichting, van een goede uitvoering van de voorziening dan zal men bij de samenstelling van deze voorloopige vertegenwoordiging rekening hebben te houden met de eventuele afwezigheid van voor het lidmaatschap dier colleges bij uitstek in aanmerking komende personen. Wij waren derhalve genoodzaakt regelingen te treffen, waarvan de uitvoering mogelijk is onafhankelijk van maatregelen genomen door den bezetter.

Deze regeling zal hoogstens gelden vanaf het begin van de bevrijding tot den dag waarop een nieuwe volksvertegenwoordiging, door algemeene verkiezingen samengesteld zal optreden (of tot andere tijdelijke regelingen in Nederland gemaakt deze buiten werking stellen; uit de Memorie van Toelichting, Redactie)

Met dit besluit is in beginsel het belangrijke vraagstuk beslist hoe in de overgangstijd het bestuur geregeld moet worden tot door normale verkiezingen afzonderlijke of buitengewone vertegenwoordigende lichamen zullen worden gekozen en zullen functioneeren.

De thans gekozen weg lijkt de meeste garantie te geven voor het behoud van de democratische staatsvorm.

Gij zult wel verbaast zijn, dat ik hier iets wil zeggen over de strafmaatregelen, maar ik doe het gaarne, omdat in die strafwetgeving beginselen zijn vervat, die mij na aan het hart liggen n.l., dat deze rechtsvoorziening zal zijn snel, streng en rechtvaardig.

Bij wettelijke bepalingen, die terugwerkende kracht hebben, zijn ruime bevoegdheden aan het militaire gezag toegekend. Onmiddellijke arrestatie, schorsing enz. zijn mogelijk.

Tevens is echter het groote beginsel gehandhaafd, dat eenieder, die van zijn vrijheid is beroofd, zich op een gerechtelijke instantie kan beroepen, waardoor fouten en vergissingen kunnen worden opgeheven. Het is de rechterlijke macht en niet de uitvoerende macht, die beslist of iemand terecht of ten onrechte is ingerekend. Een zeer moeilijke taak zal het zijn om de grens te trekken tusschen hen, die alleen maar slap zijn geweest in hun houding tegenover den bezetter en hen die bewust hulp en steun hebben verleend. De beslissing hierover zal hand over hand genomen moeten worden. Hiervoor is noodig dat temidden van de bevolking een Staat en een Tribunaal worden benoemd. In elk Arrondissement zal een Tribunaal worden gevestigd. De voorzitter zal een jurist zijn; de beide bijzittende rechters zullen zooveel mogelijk personen zijn uit dezelfde plaats en uit de zelfde soort werkring als de aangeklaagde. Hierdoor mag verzekerd worden geacht, dat waarlijk recht zal worden gedaan.

Onder hen die door hun handelingen, of nalaten van handelingen, afbreuk hebben gedaan aan het Nederlandsche Volk of die desbewust aan het verzet afbreuk hebben gedaan, bevinden zich ook zij, wier handelingen reeds in den vooroorlogschen zin van het woord misdadig werden voorzien. Zij zullen door bijzondere gerechtshoven gevonnist worden. De formaliteiten zullen tot een minimum beperkt worden. Er zullen echter regels gegeven worden voor de rechtspraak van het Tribunaal om eenheid van oordeel te bevorderen. Vergaande straffen, de doodstraf inclusief zijn mogelijk. Nimmer is verzuimd, dat de beklagde alle rechten en mogelijkheden van verdediging zal hebben, gratie niet uitgezonderd, zooals dat behoort in een staat waar rechtvaardigheid het hoogste ideaal is.

Op deze regelingen van bestuursvoorziening en strafrechtspraak berust de zekerheid en de overtuiging dat uitsluitend efficiënte en democratische rechtspraak de leidende functie zal hebben.

-----oOo-----

Binnenlandsch Nieuws.

Die brave Hollanders toch!!

De Adviesbureaux voor arbeid in het Buitenland hebben de volgende pluim van hun Duitsche meesters gekregen, in een schrijven afkomstig van de "Hauptabteilung Soziale Verwaltung":

"De Directeur van het Weensche Verkeersbureau heeft mij in een schrijven zijn hartelijken dank voor de goede beginresultaten bij de werving van bestuurders, conducteurs en conductrices voor de tram doen toekomen. Hij legde daarbij vooral de nadruk op de goede medewerking van de betreffende krachten. Ik geef U deze waardeering graag door en hoop dat de werving der Adviesbureaux en Arbeidsbureaux verder goed gevolg zal hebben. Te meer, daar verwacht kan worden dat het aantal der gevorderde krachten verdubbeld wordt.

Arbeidsinzet:

De Arbeidsbureaux hebben bericht ontvangen dat thans afzwaaiende arbeidersmannen uit de jaarklassen 1926 die zich vrijwillig voor het Politieopleidingsbataljon te Deventer (Schalkhaar) hebben opgegeven niet in aanmerking komen voor arbeidsinzet. Zij worden immers opgeleid tot jachthonden!

De rechterlijke macht naar school!

In een rondschriften aan de "Fachberater" wordt door Dr. Justting van de Hauptabteilung Soziale Verwaltung op het feit gewezen dat er veel te weinig aangiften worden gedaan van overtredingen tegen de verordening op het veranderen van betrekking. In het vervolg moeten alle overtredingen aangegeven worden. Daarna vervolgt hij aldus:

"De leider van de "Hauptabteilung Justiz" zal na ontvangst van een aantal aangiften de gelegenheid te baat nemen de gerechten te wijzen op een meer doelmatige behandeling van het strafproces. Men heeft overwogen de aangiften, welke binnenkort door de Arbeidsbureaux zullen worden ingediend, vooreerst door Deutsche gerechtshöven te doen berechten. Op een zittingsdag zal dan een groot aantal overtredingen tegelijk berecht worden. De uitspraken zullen door de Justitie in de pers gepubliceerd worden. De Nederlandsche rechterlijke instanties, die later weer met de behandeling van het strafproces zullen worden belast, zullen in de gelegenheid gesteld worden, de voor de Deutsche Landgenooten te voeren processen bij te wonen en een inzicht te verkrijgen in de meest doelmatige behandeling van zulke delicten."

Hij eindigt dan met er nog eens de nadruk op te leggen dat van iedere overtreding zonder consideratie aangifte zal worden gedaan.

De Bevolkingsregisters mogen voortaan niet meer voor arbeidsinzet-doel-einden gebruikt worden. Men is zeker bang dat er nog meer zullen verdwijnen.

Guerillafront:

Weer hebben twee Landwachters hun verdiende loon gekregen. H. Smits en C. Verheyen uit Gemert werden op 30 Juli j.l. door drie in Duitsch uniform gekleede personen meegelokt naar de Gem. Beek en Donk om zoogenaamd Joden op te halen. Zij zijn aldaar doodgeschoten. Hun lijken werden gevonden aan den Liesdijk te Beek en Donk. Hun spuiten zijn door de daders meegenomen.

Op 25 Juli is een overval gepleegd op het bureau van Politie te Heemstede waarbij 5 arrestanten (onderduikers voor Arbeidsinzet) werden bevrijd. Twee hiervan zijn later weer gearresteerd. Een der overvallers werd doodgeschoten.

In den nacht van 25 op 26 Juli is het raadhuis van Amstelveen overvallen. De dienstdoende wachmeester hielp een handje mee. 5 aanwezige leden van de Luchtbeschermingsdienst werden bedwelmd en op een rijtje gelegd. De wachmeester was goed bekend met de situatie ter plaatse en zoo kon de tweedeelige kluis met de sleuteld geopend worden. Ontvreemd werden 515 blanco persoonsbewijzen en een gedeelte van het Bevolkingsregister. Verder ongeveer 20.000 bonkeerten, ong. 6.000 tabakskaarten en ong. 500 toeslagkaarten. Verder nog een groot aantal rantsoenbonnen.

Te Hagstein was een onderduiker door de Landwacht gearresteerd en opgesloten. 's Avonds verschenen voor het arrestantenlokaal 10 met koevoeten gewapende vrienden. De buiten- en binnendeur werd opengebroken en de arrestant werd bevrijd.

Er heeft op 25 Juli een overval plaats gehad op het gemeentehuis te Stein door een aantal gewapende mannen die gedeeltelijk in het uniform van de Ned. Politie waren en gedeeltelijk in het uniform der Deutsche Weermacht. Zij kwamen aanrijden met een overvalwagen en een personenauto. Alle overvallers droegen helmen. Uit de kluis werd meegenomen; alle blanco persoonsbewijzen en TD zegels, het heele bevolkingsregister, f.3.000, 10 radio-ontvangsttoestellen en een pistool met 16 patronen. De dienstdoende wachmeester werd meegenomen en een eind verder ontdaan van zijn uniform, legitimatiebewijzen en zijn pistool.

Op 27 Juli heeft een overval plaats gehad op het distributiekantoor te Franeker door 3 mannen. De dienstdoende wachmeester heeft ook deel genomen aan den overval. De kassier waardemateriaal werd in zijn woning gehaald en gedwongen de kluis te openen. Alle distributiebescheiden werden meegenomen. De wachmeester is met de overvallers vertrokken met medeneming van zijn pistool en dienstriewiel benevens nog drie pistolen waar de wachmeester verantwoordelijk voor was.

Op 2 Augustus is het St. Anthoniusziekenhuis te Horst overvallen door 4 gewapende mannen. Zij hebben een arrestant van een Duitse instantie bevrijd en meegenomen. De wachtmeester, die met de bewaking belast was, is eveneens meegegaan.

Op het bijpostkantoor aan de Appelstraat te Den Haag heeft een overval plaats gehad op 8 Aug. j.l. Het publiek werd met revolvers in bedwang gehouden. De overvallers zijn vertrokken met medeneming van een geldsbedrag van ongeveer 12000 gulden.

Op 1 Augustus is te Furmerend door 10 gewapende personen het distributiekantoor geheel leeggehaald.

De " Witte Brigade " opereert in Nederland.

In den nacht van 6 op 7 Augustus j.l. heeft een overval plaats gehad op het munitiegebouw van de E.N.C.I. te Maastricht. De bewakers werden gekneveld en de deur werd opengebroken. Medegenomen werden 7 kisten springstof, 1000 brandlontcapsules, 185 M. lont en een electrisch schietapparaat. De overvallers zijn weer naar België vertrokken.

Buitenlandsch Nieuwsoverzicht.

De strijd in Frankrijk:

De invasie in Zuid-Frankrijk verloopt nog steeds volgens de plannen. Het invasie-gebied heeft al een oppervlakte van 500 vierkante myl. De kust van Toulon tot St. Tropez is in geallieerde handen. Cannes, St. Raphaël, St. Maxime, Frejus en Le Levandou zijn gevallen. De troepen zijn al 40 K.M. in de vallei van de Argen doorgedrongen. In geheel Savoye is de opstand uitgebroken. Avenans is door de patriotten omsingeld en de overgave is geëischt. De patriotten rukken langs de Pyreneën op gesteund door artillerie, die zij eerst op de Duitschers veroverd hebben.

Ten koste van geweldige offers hebben de Duitschers in Normandië de catastrofe nog eenige tijd uit weten te stellen. Door het gat tusschen Falaise en Argentan heeft een groot deel van het leger zich heen weten te wringen, maar nog steeds zitten zij ten Zuiden van de Seine en de Amerikanen naderen Parijs. In de straten van Parijs is het kanongebulder al te hooren. De Amerikaansche tankcolonnes neuzen al rond in Tour, Orleans, Chartres en Dreux. Het 15e leger bij Calais is onder bevel van een SS politiemann, Jungklaus, gesteld. De metro in Parijs staat stil, het gas is afgesloten en de politie zou in staking zijn gegaan. Heel Frankrijk staat in brand en zal pas tot rust komen als de laatste Germaan met een Sieg en een Heil naar de hel is gegaan.

Luchtfront:

Terwijl in Normandië de geallieerde luchtmacht dagelijks met duizenden bommenwerpers de terugtrekkende Duitschers blijft bestoken en in het Zuiden groote bombardementen worden uitgevoerd ter ondersteuning van de nieuwe invasie gaat het bombardeeren van West-Duitschland en van vliegvelden in de bezette gebieden steeds door. Op 14 Augustus, de dag van de invasie deden ongeveer 3000 bommenwerpers aanvallen op vliegvelden in het Westen o.a. op Soesterberg. Vier nachten achtereen bombardeerden mosquito's Berlijn. Verder werden Brunswijk, Frankfort, Kiel en Stettin aangevallen.

Costelijk front:

In de Karphaten werden Sambor, Dobromil, en Borislav veroverd. Oost-Pruisen wordt steeds verder omvat. In Estland en Letland dreigen de twee Duitse legers, die zich daar nog bevinden, van elkaar gescheiden te worden. Krustpils en Jac^obstadt zijn veroverd.

Stille Zuidzee:

Luchtbombardementen op de Filipijnen, Palembang en Nagasaki. Guam is nu geheel in geallieerde handen.

Zuidelijk Front:

Florence is geheel door de Duitschers verlaten; zij hebben zich op de Gothenlinie teruggetrokken.